

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Piotra GILA pt. ZNACZENIE TOŻSAMOŚCI
NARODOWEJ POLAKÓW DLA KSZTAŁTOWANIA BEZPIECZEŃSTWA
NARODOWEGO RP opracowanej pod kierunkiem: promotora dr. hab.
Ryszarda SZYNOWSKIEGO, prof. AWSB, promotor pomocniczy dr hab. Paulina
POLKO, prof. AWSB

1. Podstawa formalna opracowania recenzji. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej.

Podstawą formalną opracowania recenzji jest UMOWA O DZIEŁO AUTORSKIE NR 413/2025/26 z przeniesieniem autorskich praw majątkowych i praw do dóbr intelektualnych.

Umowę zawarto w dniu 16-02-2026r. w Dąbrowie Górniczej, pomiędzy Akademią WSB z siedzibą 41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Ciepłaka 1c, zwaną dalej Zamawiającym, reprezentowaną przez:

Rektora – dr. hab. Zdzisława Dacko-Pikiewicza, prof. AWSB
a Fanem prof. dr. hab. Jackiem PAWŁOWSKIM

Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej wypada rozpocząć od konstatacji wyrażonej w opiniach wielu autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa, iż tożsamość narodowa jako atrybut państwa i tworzącego go narodu (wspólnoty narodowej), a zwłaszcza jej ochronę i zachowanie, można uznać wręcz za warunek sine qua non przetrwania tych podmiotów. Tożsamość narodowa, wyrażająca się przede wszystkim w identyfikacji obywateli z wartościami i kulturą narodową oraz z państwem, stanowi kluczowy mechanizm pozwalający zwiększać i utrzymywać wysoki poziom spójności społecznej, która też chroni bezpieczeństwo narodowe przed licznymi zagrożeniami o charakterze zarówno zewnętrznym i wewnętrznym. Ponadto tożsamość narodowa w

kontekście pełnionych przez nią funkcji względem wspólnoty narodowej wraz z jej członkami dotyczy w znacznym stopniu zapewnienia egzystencji i przetrwania tej wspólnoty, co stanowi wspólny mianownik między tożsamością narodową oraz bezpieczeństwem narodowym. Można więc w konkluzji stwierdzić, iż poddanie badaniom przez Autora rozprawy tożsamości narodowej należy uznać za korzystne z punktu widzenia uzyskanej wiedzy z kształtowania bezpieczeństwa narodowego natomiast wybór i znaczenie tematu rozprawy zasługują na bardzo wysoką ocenę.

Ponadto mając na uwadze kwestię znaczenia podjętego tematu rozprawy doktorskiej warto w tym miejscu zauważyć, iż tożsamość narodowa odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego ponieważ jest fundamentem, na którym opiera się jedność, solidarność i zdolność społeczeństwa do stawiania czoła różnorodnym zagrożeniom. Jako pojęcie odnoszące się do wspólnych wartości, tradycji, języka i historii, tożsamość narodowa wpływa na stabilność wewnętrzną państwa oraz jego zdolność do działania w środowisku międzynarodowym. Należy też podkreślić kluczowe znaczenie tożsamości narodowej dla bezpieczeństwa narodowego, które z kolei opiera się na społecznej spójności i odporności na zagrożenia, budowaniu legitymacji państwa na dezintegrację i wpływy zewnętrzne w kształtowaniu polityki międzynarodowej, polaryzacji wewnętrznej oraz instrumentalizacji tożsamości narodowej.

Współcześnie olbrzymi wpływ na tożsamość narodową Polaków mają zmiany geopolityczne w Europie Środkowo-Wschodniej rzutujące na środowisko bezpieczeństwa Polski na początku XXI wieku, a które są bezpośrednio powiązane z dynamicznym i skomplikowanym ich charakterem. Zarówno historyczne, jak i współczesne wydarzenia miały i nadal mają głęboki wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej i bezpieczeństwa w regionie, co Polska musi uwzględniać w swojej polityce i strategii bezpieczeństwa narodowego.

Przyszłość geopolityczna Europy Środkowo-Wschodniej jest ściśle związana z dynamicznymi i nieprzewidywalnymi zmianami w Rosji oraz w Ukrainie. Różne trajektorie rozwoju tych wydarzeń mogą prowadzić do odmiennych konsekwencji dla równowagi sił w regionie, co wymaga ciągłej analizy i dostosowywania strategii bezpieczeństwa przez poszczególne państwa. Bez względu na scenariusze, można z całą pewnością stwierdzić, że region ten pozostaje na froncie geopolitycznych przemian, które będą miały długotrwały wpływ na całą strukturę międzynarodową w tym zwłaszcza na bezpieczeństwo Polski.

Na takim tle historycznym i współczesnym osadzenie problematyki znaczenia tożsamości narodowej Polaków, dla kształtowania bezpieczeństwa narodowego jest też w aspekcie zapewnienia ciągłości funkcjonowania państwa w pełni uzasadnione. Daje bowiem pełne możliwości zastosowania szerokiego instrumentarium metodologicznego, a tym samym wykorzystania pełnej gamy metod badawczych dla osiągnięcia celów rozprawy.

Chciałbym również nadmienić, że badań w omawianym obszarze bezpieczeństwa narodowego (państwa) podjął się Doktorant w pełni przygotowany i mający odpowiednio ugruntowaną wiedzę i doświadczenie. Ukończone kursy specjalistyczne, studia podyplomowe oraz studia doktoranckie pozwoliły mu wszechstronnie przygotować się do realizacji badań w ramach podjętego tematu rozprawy doktorskiej.

2. Ocena metodologiczna

Rozprawa jest dobrze skonstruowana pod względem metodologicznym. Doktorant w pełni uzasadniony sposób i przekonująco wykazał potrzebę zbadania podjętej problematyki i przedstawienia jej wyników w dysertacji. Swoje rezultaty badań i uzasadnienia osadził w dotychczasowym stanie teorii, a więc aspekt teoretyczny. Drugi to aspekt rzeczowy (praktyczny), który dotyczy w znacznym stopniu kwestii znaczenia funkcji pełnionych przez tożsamość narodową w kontekście bezpieczeństwa narodowego. Stąd też jako przedmiot badań Autor słusznie przyjął w rozprawie tożsamość narodową Polaków, rozpatrywaną w kontekście jej znaczenia oraz wpływu na bezpieczeństwo narodowe Polski.

Dla określenia celu głównego i celów szczegółowych materiały źródłowe zostały przebadane przez Autora głównie w kontekście bezpieczeństwa narodowego (państwa). Stąd też należy podkreślić, że Autor rozprawy przedstawił wiele wniosków i propozycji uzupełniających i porządkujących obszar wiedzy związany z badaniami. Konsekwentnie więc główny cel badań polegał na ustaleniu wpływu tożsamości narodowej Polaków na kształtowanie bezpieczeństwa narodowego Polski. Dla osiągnięcia celu głównego wytyczono bardzo precyzyjne cele szczegółowe. Jednym z nich był: „4. Określenie jakie główne elementy tożsamości narodowej Polaków mają najistotniejszy wpływ na bezpieczeństwo narodowe Polski”.

Podjęty przez Doktoranta główny problem badawczy został sformułowany adekwatnie do zasadniczego nurtu badań. I tak: „Jak tożsamość narodowa Polaków wpływa na kształtowanie bezpieczeństwa narodowego Polski?” Z treści tak sformułowanego pytania wynika złożoność podjętej problematyki w procesie badawczym. Problem główny w tej sytuacji wyraźnie i jednoznacznie

doprecyzowują szczegółowe problemy badawcze, które zostały przedstawione w sposób uporządkowany i przejrzysty.

Na uwagę zasługują problemy szczegółowe (cząstkowe) bowiem dają podstawę do sformułowania hipotez szczegółowych. Spośród nich dwa mają szczególną wagę dla procesu badawczego. Pierwszy dotyczy: „jak tożsamość narodowa wpływa na kształtowanie bezpieczeństwa narodowego?” Drugi, „jakie główne elementy tożsamości narodowej Polaków mają najistotniejszy wpływ na kształtowanie bezpieczeństwa narodowego Polski?”

Zrealizowana metodologia i procedura badań odpowiada charakterowi rozwiązywania problemów szczegółowych z zakresu określania prawidłowości dotyczących problemów egzystencjalnych państwa, a więc w tym wypadku przetrwania i rozwoju w aspekcie jego bezpieczeństwa oraz sił i środków, nowych technologii oraz przyszłego środowiska bezpieczeństwa. Można więc stwierdzić, że oceniana dysertacja ma charakter analityczno-prognostyczny. Słusznie więc, mając na uwadze cel rozprawy, Autor wykorzystał instrumentarium metodologiczne i dorobek naukowy nie tylko nauk o bezpieczeństwie. Na podkreślenie zasługują przedstawione sposoby podejścia dla identyfikowania problemów bezpieczeństwa, w tym zwłaszcza podejście systemowe i historyczne. Przyjęte i wykorzystane w procesie badawczym metody zostały zastosowane twórczo i konsekwentnie, choć brak wprowadzeń do rozdziałów i podsumowania (wnioski) z poszczególnych rozdziałów pracy nie uwzględniają w opisie zastosowanych metod badawczych. Niemniej jednak pragnę podkreślić, że generalnie rozważania są czytelne, poszczególne rozwiązania i propozycje umotywowane, a myśli Doktoranta przedstawione w sposób komunikatywny.

Rozprawa zapoczątkowana wstępem prezentującym zamiar i celowość podjętych badań, a następnie rozwinięta w pięciu rozdziałach (wraz z rozdziałem metodologicznym) stanowi w mojej ocenie zamkniętą i tematycznie spójną całość. Posiada logiczny układ i charakteryzuje się dobrym poziomem ujęcia wniosków końcowych z badań.

W toku badań i ostatecznego opracowania dysertacji Autor wykorzystywał literaturę o bardzo dobrym merytorycznie, ale zróżnicowanym charakterze.

3. Ocena merytoryczna

Treść rozprawy mieści się w obszarze problemowym bezpieczeństwa narodowego. Przeprowadzone badania dotyczyły głównie problematyki odpowiedniego rozumienia czym jest bezpieczeństwo narodowe oraz w jaki sposób można je zapewnić zgłębiając rolę jaką w jego kształtowaniu pełni tożsamość narodowa. Wyniki badań, zdaniem Autora, miały na przykładzie Polski

uzasadnić tenże związek oraz znaczenie tożsamości narodowej dla kształtowania bezpieczeństwa narodowego. W mojej ocenie rozprawa posiada znaczną wartość dla teorii i praktyki zwłaszcza systemu bezpieczeństwa narodowego oraz wychodzi naprzeciw oczekiwaniom organów zwłaszcza kierowniczych (kluczowych) państwa dla tworzenia koncepcji efektywnych działań na rzecz głównie podsystemu obronnego i ochronnego. Rozprawa wzbogaca literaturę przedmiotu badań mając na uwadze problemy ciągłej adaptacji do nowych wyzwań i nowoczesnych narzędzi mających główne znaczenie dla związku tożsamości narodowej w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego.

Rozdział pierwszy dotyczy metodologicznych podstaw badań. Na uwagę i wysoką ocenę zasługują precyzyjnie określone, dopełniające główny problem badawczy, problemy szczegółowe oraz dobór metod i narzędzi (technik) badawczych. Wśród metod i narzędzi badawczych sondaż diagnostyczny zdecydowanie wysuwa się na pierwsze miejsce. Uważam, że krytycznej analizie i ocenie literatury Autor rozprawy winien poświęcić więcej miejsca i to w postaci oddzielnego podrozdziału. Zasługują na to pozytywne i krytyczne odniesienia oraz odpowiednio pogrupowane pozycje cytowane w całej rozprawie.

W drugim rozdziale Autor dokonał teoretycznej charakterystyki tożsamości narodowej poprzedzając ją słusznie analizą terminologiczną (pojęciową). Na uwagę zasługuje przeprowadzona w ramach tej charakterystyki, istota oraz najważniejsze uwarunkowania, elementy, funkcje, a także natura tożsamości narodowej jako wartości społeczno-kulturowej. Z kolei na uwagę i wysoką ocenę zasługuje nacisk położony na powiązania wszelkich analizowanych aspektów tożsamości narodowej oraz relacji do bezpieczeństwa narodowego.

W trzecim rozdziale Autor rozprawy charakteryzuje związki pomiędzy tożsamością narodową a bezpieczeństwem narodowym. Za podstawę tej charakterystyki przyjęto współczesną interpretację pojmowania oraz zakresu znaczeniowego pojęcia bezpieczeństwo narodowe. W mojej ocenie poprawnie zostały wskazane związki pomiędzy bezpieczeństwem narodowym a wykazanymi w rozdziale drugim aspektami tożsamości narodowej.

Czwarty rozdział zawiera opis tożsamości narodowej w ujęciu historycznym. Rozdział ten uznaję wraz z rozdziałem piątym jako najważniejszy w rozprawie. Ujęto w nim również perspektywę społeczną oraz analizę działań podejmowanych na rzecz zachowania, wzmocnienia i ochrony tożsamości narodowej Polaków. Słusznie, że do tej charakterystyki wykorzystano państwowe dokumenty strategiczne, akty prawne oraz rezultaty działalności resortów rządowych.

W piątym rozdziale Autor skupił uwagę na przedstawieniu tożsamości narodowej Polaków wraz z jej głównymi elementami, zagrożeniami dla niej oraz działaniami na rzecz jej zachowania, wzmocnienia i ochrony. Na szczególną uwagę i wysoką ocenę zasługują odniesienia, w tym krytyczne o charakterze naukowym do opinii ekspertów reprezentujących rozmaite podmioty i środowiska naukowe, instytucjonalne i społeczne. Na podkreślenie zasługuje również odniesienie się do dyskursu publicznego w świetle badań zaprezentowanych w rozprawie.

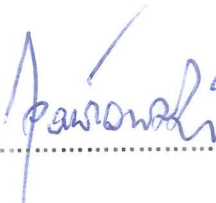
Oddzielnie, na uwagę i wysoką ocenę zasługują wywiady eksperckie przeprowadzone z ekspertami reprezentującymi szeroką gamę specjalności adekwatnie do procesu badawczego.

W zakończeniu przedstawiono ostateczną analizę wyników badań w oparciu o przyjęty schemat postępowania badawczego oraz zaprezentowano ogólne wnioski i wskazano możliwe kierunki dalszych badań naukowych w obszarze tożsamości narodowej w odniesieniu do bezpieczeństwa narodowego. Podsumowanie wyników badań uwzględnia nawiązanie do problemów badawczych i założonej hipotezy głównej pracy. Zaprezentowane w rozprawie rezultaty badań uzasadniają potrzebę ich prowadzenia a poszczególne rozdziały rozprawy zostały opracowane na bardzo dobrym poziomie profesjonalnym.

4. Wniosek końcowy

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska stanowi indywidualny dorobek naukowo-badawczy Doktoranta. W rozprawie zaprezentowana została niezbędna i na wysokim poziomie wiedza teoretyczna z zakresu dyscypliny naukowej *bezpieczeństwo*. Z kolei zawarte w niej wyniki z procesu badań świadczą o dużych umiejętnościach samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych. Autor rozprawy wykazał się głęboką wiedzą w obszarze prowadzonych badań i umiejętnościami posługiwania się metodami badawczymi. Problem naukowy określony w rozprawie został w oryginalny sposób rozwiązany.

Rozprawa spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (**Dz.U. 2024 poz. 1571**) Wnioskuje o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

.....
13.01.2026